

Ing. Petr Kuba
Ing. Vladimír Vít

TELEVIZNÍ TECHNIKA

studiové zpracování televizního signálu

Praha 2000

ANOTACE

V rámci souboru publikací TELEVIZNÍ TECHNIKA vychází jako kniha D2 další díl popisující televizní studiovou techniku. Čtenář zde nalezne popis principů hlavních používaných studiových obrazových zařízení, tj. kamer, režijního zařízení, záznamových zařízení, synchronizace, digitálního zpracování obrazových signálů a základních principů jejich komprese.

Publikace je určena všem technikům a dalším zájemcům o studiovou techniku.

Ing. Petr Kuba, Ing. Vladimír Vít

TELEVIZNÍ TECHNIKA – studiové zpracování televizního signálu

Bez předchozího písemného svolení nakladatelství nesmí být kterákoli část kopírována nebo rozmnožována jakoukoli formou (tisk, fotokopie, mikrofilm nebo jiný postup), zadána do informačního systému nebo přenášena v jiné formě či jinými prostředky.

Autoři a nakladatelství nepřejímají záruku za správnost tištěných materiálů. Předkládané informace a zapojení jsou zveřejněna bez ohledu na případné patenty třetích osob. Nároky na odškodnění na základě změn, chyb nebo vynechání jsou zásadně vyloučeny.

Všechny registrované nebo jiné obchodní známky použité v této knize jsou majetkem jejich vlastníků. Uvedením nejsou zpochybněna z toho vyplývající vlastnická práva.

Veškerá práva vyhrazena

© Ing. Petr Kuba, Ing. Vladimír Vít, Praha 2000

Nakladatelství BEN – technická literatura, Věšínova 5, Praha 10

Ing. Petr Kuba, Ing. Vladimír Vít: Televizní technika – studiové zpracování televizního signálu
BEN – technická literatura, Praha 2000

1. vydání

ISBN 80-86056-88-0

PŘEDMLUVA

Kniha, kterou právě otevíráte, se snaží srozumitelným způsobem popsat základní principy snímání a zpracování obrazových signálů. Vzhledem k velmi rychlému pokroku ve všech oblastech techniky a technologie jsme svědky nevídaného rozmachu a nástupu nových funkčních možností televizní techniky, což je umožněno jednak trvalým zvyšováním stupně integrace aktivních elektronických obvodových prvků, zejména však využíváním výkonné počítačové techniky.

Z hlediska metodiky popisu a výkladu používaných funkčních principů jsou zařízení s vysokým stupněm integrace a s programovaným řízením méně vhodná, protože nejen vůči laickým uživatelům, ale i vůči technikům vystupují jako uzavřené celky bez jakékoli možnosti náhledu do jejich vnitřního uspořádání.

Z uvedeného důvodu je výklad používaných principů založen převážně na popisu analogových obvodových celků, kde lze ještě nalézt dostatečně názorné příklady obvodových řešení. Cílem výkladu je seznámit zájemce s významem nejčastěji se vyskytujících pojmů a zprostředkovat jim buď představu možného obvodového řešení, anebo alespoň funkčních principů na základě přehledových skupinových schémat.

Je naší milou povinností poděkovat všem, kteří přispěli ke zdárnému vydání publikace. Oceňujeme vstřícný postoj nakladatelství BEN – technická literatura vedeného panem Liborem Kubícou při přípravě publikace, pečlivé redakční zpracování panem Davidem Nováčkem a přesné nakreslení obrázků panem Jaroslavem Duškem. Za cenné rady a připomínky děkujeme Ing. Dušanu Líškovi CSc, Ing. Josefu Peškovi a Ing. Bohuši Získalovi. Ing. Vladimíru Čížkovi patří dík kromě připomínek k rukopisu i za zajištění fotografické dokumentace. Pracovníkům firmy Sony Czech děkujeme za ochotu při poskytování technických podkladů.

V Praze v květnu 2000

Ing. Petr Kuba
Ing. Vladimír Vít

OBSAH

Předmluva	5
Obsah	6
I. TECHNIKA STUDIOVÉHO ZPRACOVÁNÍ TELEVIZNÍHO SIGNÁLU	9
1.0 TELEVIZNÍ STŘEDISKO	9
2.0 TELEVIZNÍ STUDIO PAL	10
3.0 SLOŽKOVÉ STUDIO	11
4.0 DIGITÁLNÍ STUDIO	13
4.1 Digitalizace obrazového signálu	14
4.2 Digitální zpracování obrazového signálu	18
4.3 Sériový přenos digitálního signálu SDI 270 Mbitů/s	25
5.0 DIGITÁLNÍ PŘENOS SIGNÁLŮ	30
5.1 Základní principy signálové komprese	30
5.1.1 Diskrétní kosinová transformace	30
5.1.2 Diferenciální pulsně kódová modulace DPCM	34
5.1.3 Kompenzace pohybu	34
5.1.4 Hybridní DCT	35
6.0 SOUSTAVA MPEG 2	35
7.0 NOVÉ METODY PŘENOSU TELEVIZNÍCH SIGNÁLŮ	41
7.1 Systémy pro přenos komprimovaných signálů	45
7.1.1 Soustava ATM	45
7.1.2 Sběrnice Fibre Channel	46
7.1.3 Sběrnice IEEE 1394 Fire Wire	46
7.1.4 Sběrnice Ethernet	47
8.0 PRINCIPY DIGITÁLNÍHO VYSÍLÁNÍ	47
9.0 TELEVIZNÍ SYSTÉM 24 SNÍMKŮ/S	48
II. STUDIOVÁ SNÍMACÍ TECHNIKA	49
10.0 TELEVIZNÍ KAMERA	49
10.1 Optická dělicí soustava	51
10.2 Kamerové snímací soustavy	54
10.3 Nestandardní snímací soustavy	55
10.4 Soustavy s jedním snímacím prvkem	56
11.0 SNÍMAČE OBRAZOVÉHO SIGNÁLU – OPTICKOELEKTRICKÉ MĚNIČE ..	57
11.1 Základní pojmy	57
11.1.1 Fotoelektrický jev	57
11.1.2 Akumulační snímání	58
11.1.3 Citlivost kamer	58
11.2 Snímací elektronky	59
11.2.1 Vidikon	59
11.2.2 Plumbikon	61
11.3 Snímací prvky CCD	62
11.3.1 Snímací prvek CCD typu FT	64
11.3.2 Snímací prvek CCD typu IL	66

11.3.3	Snímací prvek CCD typu FIT	66
11.3.4	Technologie HAD se zvýšenou rozlišovací schopností	68
11.3.5	Technologie Hyper HAD	68
11.3.6	Řádkový prvek CCD	68
11.3.7	Vlastnosti prvků CCD	69
11.3.8	Optický interferenční filtr	71
11.3.9	Prostorové posunutí prvků CCD	71
11.3.10	Rušivé signály	73
11.3.11	Elektronická závěrka	73
11.3.12	Přepínání formátu snímání 4 : 3 a 16 : 9 u prvků CCD	73
12.0	ZPRACOVÁNÍ OBRAZOVÉHO SIGNÁLU	75
12.1	Korekce délky a zpoždění kamerového kabelu	76
12.2	Korekce rušivých signálů	77
12.3	Kompenzace rozptylového světla	78
12.4	Korekce teploty chromatičnosti	79
12.5	Obnovení stejnosměrné složky	79
12.6	Zatměnění signálu	82
12.7	Nastavení stejnosměrné složky	82
12.8	Omezení na úrovni bílé	84
12.9	Činitel gama a jeho korekce	85
12.9.1	Obvod korekce gama	86
12.10	Aperturové zkreslení a jeho korekce	88
12.10.1	Diferenciální aperturová korekce	89
12.10.2	Kosinová aperturová korekce	90
12.10.3	Úprava aperturové korekce pro pleťové barvy	92
12.10.4	Vertikální aperturová korekce	92
12.11	Zpracování velkých hodnot kontrastu	93
13.0	KAMERY S DIGITÁLNÍM ZPRACOVÁNÍM OBRAZOVÉHO SIGNÁLU	96
13.1	Kamery s vysokou rozlišovací schopností	97
14.0	AUTOMATICKÉ ZAOSTŘOVÁNÍ OPTICKÉHO OBRAZU	98
14.1	Ultrazvukový systém	98
14.2	Systém s infračervenými paprsky	99
14.3	Zaostřovací systém SST	100
14.4	Zaostřovací systém TCL	101
14.5	Zaostřování s piezoelektrickým krystalem	101
15.0	FILMOVÉ SNÍMAČE	103
15.1	Filmové snímače s létajícím paprskem (flying-spot)	104
15.2	Filmové snímače s prvky CCD	105
III.	SYNCHRONIZACE TELEVIZNÍHO ZAŘÍZENÍ	107
16.0	SYNCHRONIZAČNÍ SIGNÁLY	107
16.1	Synchronizátor	113
16.2	Souběh nesynchronních signálů	117
IV.	REŽIJNÍ ZPRACOVÁNÍ OBRAZOVÝCH SIGNÁLŮ	119
17.0	ZÁKLADNÍ REŽIJNÍ OPERACE	119
17.1	Trikové zpracování	119

17.2	Vkládání nového pozadí do obrazu	127
17.2.1	Virtuální studio	133
17.3	Vkládání titulků do obrazu	134
17.4	Digitální efekty	137
18.0	TRANSKÓDOVÁNÍ SIGNÁLŮ	145
18.1	Převod norem	145
V.	MAGNETICKÝ ZÁZNAM OBRAZOVÝCH SIGNÁLŮ	149
19.0	TECHNIKA MAGNETICKÉHO ZÁZNAMU	149
19.1	Základní principy magnetického záznamu obrazových signálů	149
19.2	Vliv šířky štěrby magnetické hlavy	154
19.3	Kmitočtově závislé ztráty při reprodukci	155
19.4	Systémy záznamu obrazového signálu	156
19.4.1	Příčný záznam	156
19.4.2	Šikmý záznam	157
19.4.3.	Jednopalcový záznam podle normy C	158
19.4.3.1	Korekce časových chyb a výpadků signálu	162
19.4.3.2	Opakování a zpomalování obrazu, informativní reprodukce při převijení	164
19.4.4	Analogový kazetový složkový záznam Betacam SP	165
19.5	Servosystémy záznamových strojů	168
19.5.1	Sledování obrazových stop	172
19.6	Elektronický stříh	174
19.6.1	Problémy spojené s elektronickým stříhem na pásek	177
19.6.2	Časový a řídicí kód	178
19.7	Azimutový záznam	178
19.8	Digitální záznam zakódovaného signálu PAL	179
19.9	Digitální záznamové systémy s kompresí signálu	183
19.9.1	Digitální Betacam	183
19.9.2	Záznamové systémy DV, DVCPRO, DVCAM	187
19.9.2.1	Systém DV	187
19.9.2.2	Systém DVCPRO	190
19.9.2.3	Principy komprese systémů DV a DVCPRO	190
19.9.2.4	Systém DVCAM	192
19.9.2.5	Systém Betacam SX	193
19.9.2.6	Systém DIGITAL S (D9)	194
19.9.2.7	Systém MPEG IMX	196
19.9.3	Přehled studiových záznamových formátů	196
19.10	Záznamové systémy VHS, S-VHS, Professional-S	199
19.10.1	Systém VHS	199
19.10.2	Převod barvosného signálu pod pásmo jasového signálu	200
19.10.3	Systém S-VHS	203
19.10.4	Systém Professional-S	204
VI.	KONTROLA A MĚŘENÍ TELEVIZNÍHO SIGNÁLU	205
20.0	MĚŘICÍ ŘÁDKY	205
	Závěr	210
	Literatura	211
	Rejstřík	212